

“Kiezen voor biodiversiteit in crisistijd”

Natuur.memorandum Speerpunten voor het beleid in Vlaanderen & Brussel

Voor de regionale verkiezingen van 7 juni 2009

Contact: jos.gysels@natuurpunt.be

Op 7 juni kiezen we opnieuw onze vertegenwoordigers in het Vlaams parlement, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en het Europees parlement. Een aantal mondiale crisissen, van het ineensstorten van de financiële markten tot het uitsterven van dieren en planten, zijn ook in Vlaanderen tastbaar. Niet alleen de banken, ook de natuur moet gered worden. De inzet van de verkiezingen en onze verwachtingen voor het beleid van de komende jaren zijn dan ook groot.

Investeren in natuur

Als het economisch wat minder gaat, is de verleiding groot om te besparen op wat beschouwd wordt als luxe-uitgaven. Daar hoort volgens sommigen ook natuurbehoud bij. Ten onrechte, en de recente crisissen bewijzen dat. Niet alleen groene actievoerders, maar ook steeds meer gerenommeerde economen geloven dat er iets grondig mis met de (wereldwijde) economie. Meer dan het faillissement van de banken, vormt de aantasting van de ecosysteemdiensten, in de vorm van uitputting van grondstoffen, klimaatwijziging, ongebreideld ruimtegebruik en achteruitgang van biodiversiteit, de grootste bedreiging voor onze welvaart. Als aan de natuur – in de meest brede zin van het woord – geraakt wordt, dan moet dat onvermijdelijk ten koste gaan van een duurzame economische en sociale ontwikkeling.

De oplossing ligt voor de hand. Niet nog meer teren op de natuurlijke rijkdommen door middel van korter termijn besparingen, maar investeren in het behoud of herstel van de natuur. Dat is wat algemeen bedoeld wordt met een ecologisch herstelbeleid of de Green New Deal – naar analogie met de New Deal, het grootschalig Amerikaans relanceplan na de grote depressie in de jaren 1930. In de toekomstvisie

Vlaanderen 2020 van de huidige regering is daar jammer genoeg niet veel van terug te vinden. Natuurpunt vraagt dat de volgende regering en parlement er een centraal actiepoint van maken.

Ruimte voor natuur

Tijdens de volgende regeerperiode moet een nieuw ruimtelijk structuurplan voor Vlaanderen opgesteld worden. Maar tegelijk moeten nog veel – extra - inspanningen geleverd worden om de doelstellingen van het huidig plan, dat liep tot 2007 uit te voeren. Volgens de laatste cijfers is amper een kwart van de bijkomende natuur- en bosbestemmingen effectief gerealiseerd. De oppervlakte landbouw op de gewestplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen daarentegen blijft veel groter dan gepland en nodig.

De ruimtelijke ordening zal zich nog meer dan in het verleden moeten richten op zuinig ruimtegebruik. Functionele en ruimtelijke functieverweving – in planning, inrichting of beheer - zijn daarvoor essentieel. Natuurpunt vraagt dat in het volgende ruimtelijk structuurplan voldoende ruimte gereserveerd wordt voor hoogwaardige natuur. Daarnaast groeit de nood aan groene verwevingsgebieden, met stedelijke natuurgebieden en multifunctionele bossen in de buurt van de steden en woonkernen in het buitengebied. Ook voor het opvangen van de gevolgen van de klimaatwijziging (“klimaatbuffers”) is ruimte nodig. Naast de afbakening en verweving, moet binnen en buiten de ruimtelijke ordening vooral meer gewicht gegeven worden aan een op kwaliteit gericht horizontaal beleid: natuur- en landschapszorg, ecologische infrastructuur en integraal waterbeleid.

Hoogwaardige natuur

2010 is het jaar van de Countdown, het jaar waarin de achteruitgang van de biodiversiteit zou zijn gestopt, althans volgens de Europese doelstellingen. Het is ook op wereldvlak het jaar van de biodiversiteit. De nuchtere realiteit is dat van een trendbreuk nog steeds geen sprake is. Ook al zijn er tekenen van hoop, die bewijzen dat inspanningen lonen, de algemene tendens is voor het overgrote deel van de biodiversiteit nog altijd negatief. Het biodiversiteitjaar kan dan ook geen eindpunt zijn, maar een nieuwe start. Nieuwe bedreigingen zoals de klimaatwijziging zullen zelfs nog grotere inspanningen vereisen om het op zich nog altijd weinig ambitieus doel te realiseren.

Naast de algemene belofte om een halt toe te roepen aan de achteruitgang van de biodiversiteit, moeten in 2010 voor alle Habitatrichtlijngebieden in Vlaanderen instandhoudingsdoelstellingen worden opgesteld. Habitatrichtlijngebieden zijn de speciale beschermingszones die zijn aangeduid om Europees belangrijke natuurtypen (habitats) en soorten in stand te houden. Daarvoor worden, zowel op het niveau Vlaanderen als in de afzonderlijke gebieden, concrete doelstellingen vastgelegd. Daarnaast zijn er nog een aantal soorten die los van doelstellingen in de gebieden beschermd moeten worden. Uiteraard volstaat het niet om doelstellingen te bepalen, ze moeten ook gerealiseerd worden. Natuurpunt vraagt om op die manier uiterlijk tegen 2020 onze habitats en soorten en ook de natuurlijke waterlopen en oppervlaktewaters (zoals opgelegd door de Europese Kaderrichtlijn Water) terug in een goede staat te brengen.

Natuurpunt en politiek

Natuur is een publiek goed. Voor het realiseren van onze missie richten wij ons niet alleen tot onze leden en vrijwilligers, maar ook tot de politici. Verkiezingen zijn een belangrijk moment waarop beleid geëvalueerd wordt en – vooral – vooruitgekeken wordt en ambities geformuleerd. Onze algemene en thematische memoranda beschouwen wij niet als een boodschappenlijstje, maar als een oproep en handreiking naar de toekomstige beleidsverantwoordelijken.

Goed besturen is doelen realiseren, rechtszekerheid bieden, samenwerking belonen en tenslotte handhaven. Natuurpunt hoopt dat de volgende regering het besturen nog meer beschouwt als een contract met de burgers. Aan het natuur- en milieuoverleg, zeker op Vlaams niveau, moet een zelfde belang gehecht worden als aan het klassiek sociaal-economisch overleg. Als representatieve organisaties het onderling eens worden, zou de overheid daar niet ongemotiveerd van mogen afwijken. We blijven ook een groot belang hechten aan adviesraden en inspraakprocessen maar stellen tegelijk vast dat deze steeds meer verwateren. De belangrijkste redenen zijn de geringe – of niet altijd goed zichtbare - resultaten en de steeds hogere graad van techniciteit. Een professionele ondersteuning van vrijwilligers is dan ook meer dan essentieel voor de democratische werking, naast een verdere rationalisering van de adviesraden in de geest van beter bestuurlijk beleid en de hervorming en stroomlijning van de openbare onderzoeken en inspraakprocessen.

De algemene en thematische verkiezingsmemoranda en andere nuttige documenten vind je op de verkiezingspagina van de Natuurpuntwebsite.

Bosmemorandum

Bossen blijven in het biodiversiteitbeleid een speciale plaats innemen. Natuurpunt pleit voor een integratie van natuur- en bosbeleid die niet ten koste hoeft te gaan van de een of de ander. De multifunctionaliteit van bos blijft als principe overeind, maar kan een meer gebiedsgerichte invulling krijgen om de uiteenlopende functies van bos nog beter tot hun recht te laten komen. Daarbij zou naast het behoud en uitbreiding van beboste oppervlakte meer aandacht moeten gaan naar ecologische kwaliteit.

Het volgende ruimtelijk structuurplan Vlaanderen moet vertrekken van een hogere ambitie voor bosbehoud en –uitbreiding. Tegelijk moet bosuitbreiding aangemoedigd worden, door het aanpassen van wetgeving (o.m. federale pachtwet) en het vrijmaken van financiële middelen (o.m. uit het boscompensatiefonds). Voorrang moet gaan naar de aanleg van stadsrandbossen. Natuurpunt vraagt dat tijdens de volgende regeerperiode in elke Vlaamse stad een bosproject is opgestart.

Bossen horen niet alleen in natuurgebieden. Economische houtteelt en korte omloophout zouden gepropageerd moeten worden in het landbouwgebied en als tijdelijke bebossing in andere harde bestemmingen zoals woon(uitbreidings)gebieden. De waarde van houtige en andere kleine landschapselementen, maar ook van kleine bosjes in het buitengebied voor het

realiseren van natuurverbindingen verdienen een hogere waardering en een betere bescherming en beheer. Behoud en uitbreiding van bossen met natuur als hoofdfunctie moet vooral afgestemd worden op de Europese instandhoudingsdoelstellingen.

Vlaanderen en Europa

Traditioneel vallen de verkiezingen voor het Vlaams parlement en voor het Europees parlement samen. Meestal krijgen deze laatste veel minder aandacht. Ten onrechte. Het Europese beleidsniveau wordt steeds belangrijker. Dat geldt zeker voor natuur en milieu: Vogel- en Habitatrichtlijn, Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water zijn bepalend voor het Vlaamse natuurbeleid, mestbeleid en integraal waterbeleid. In een ander opzicht is Europa het enige beleidsniveau dat over de middelen beschikt om in de internationale politiek een rol te maken. Naast klimaat is biodiversiteit een thema waarin Europa in de wereld het verschil kan maken door het goede voorbeeld te koppelen aan mondiale solidariteit.

België en Vlaanderen zijn zoals bekend geen goede Europese leerlingen als het gaat om de toepassing van regels. Er wordt vooral op gelet dat de normen niet strenger zijn dan wat Europees verplicht is ("no-gold-plating"). Verder werd meestal gewacht op een veroordeling vooraleer grondig bij te sturen, zoals recent in het mestbeleid. Hopelijk wordt het Belgisch voorzitterschap in de tweede helft van 2010 aangegrepen om het geweer definitief van schouder te veranderen. Maar dit kan enkel als ook Vlaanderen de nodige inspanningen doet om niet alleen op het vlak van economie maar ook op het vlak van ecologische en sociale duurzaamheid tot het Europese topregio's te behoren.

Europees memorandum

Natuurpunt vraagt dat de EU investeert in het behoud en herstel van ecosysteemdiensten en een voortrekkersrol speelt bij de wereldwijde verduurzaming van de economie.

Natuurpunt vraagt dat de EU voor milieu, natuur en levenskwaliteit de strengste normen hanteert, meer controle krijgt op de toepassing en handhaving en geen toegevingen doet aan korte termijn economische of lokale belangen.

Natuurpunt vraagt dat de EU in 2010 bijkomende initiatieven neemt om de achteruitgang van de natuurbehoud te keren.

Natuurpunt vraagt bijzondere aandacht voor volgende Europese dossiers en thema's: biodiversiteitbeleid, Life+-projectsteun, hervorming landbouwbeleid, mariene zaken en visserij, klimaatwijziging en bosuitbreiding en koppeling tussen natuurbehoud en ontwikkelingssamenwerking.

Natuurpunt onderschrijft als lidorganisatie van Birdlife International de doelstellingen en voorstellen van de internationale natuur- en milieubeweging vervat in het document "Environment at the heart of Europa. An environmental roadmap for 2009-2014".